

Zich onthouden van stemming in de raad

Onlangs kreeg ik een bericht onder ogen waarin stond dat een aantal gemeenteraadsleden zich van stemming had onthouden bij de stemming over een motie. Mijn interesse was direct gewekt. Kan dat eigenlijk wel, als raadslid niet meestemmen? Het antwoord is: ja en nee.

De reglementering van stemmingen in de gemeenteraad is nog niet eens zo eenvoudig. In de Gemeentewet worden zaken geregeld als stemquorum (dat is iets anders dan vergaderquorum), het staken van stemmen, stemmingen en herstemmingen, het zich verplicht onthouden van stemming en de manieren van stemmen. Laten we de lens richten op stemonthouding.

Zich verplicht onthouden van stemming

Artikel 28 lid 1 bepaalt dat een raadslid in bepaalde gevallen niet deel mag nemen aan een stemming, namelijk in het geval van belangenverstremgeling. Belangenverstremgeling is een verhaal apart, waarover ik al eerder schreef, en waar ik hier nu niet op in ga.

In de raadsvergadering kan een raadslid dat om die reden niet mag meestemmen dit laten weten via een stemverklaring. Hij of zij hoeft dus niet (al of niet stiekem) de raadzaal te verlaten, zoals vaak wordt gedacht.

Onthouding van schriftelijk stemmen?

Kun je je als raadslid onthouden van een schriftelijke stemming? Dat is een boeiende vraag.

Als je de Gemeentewet nauwkeurig leest (en dat doe wij uiteraard), dan staat er nergens dat je verplicht bent een schriftelijke stem uit te brengen. Lees maar mee.

Artikel 28 lid 2 geeft aan wat “deelnemen aan een schriftelijke stemming” inhoudt. Dat is het inleveren van een stembriefje.

Artikel 29 lid 1 zegt wanneer een stemming geldig is, namelijk als meer dan de helft van het aantal zittende leden (dus niet van het aantal aanwezige leden) dat zich niet van stemming heeft moeten onthouden aan de stemming heeft deelgenomen.

Artikel 30 lid 1 bepaalt dat voor het tot stand komen van een beslissing de volstreekte meerderheid is vereist van hen die een stem hebben uitgebracht (dus los van de vraag of alle aanwezigen dat hebben gedaan).

Artikel 30 lid 2 vertelt wat “uitbrengen van een stem” betekent, namelijk het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje. Wat “behoorlijk” is, is ter beoordeling van de raad.

Geen expliciete stemverplichting te vinden, dus.

Er is, voor wie dat wenst, wel een vluchtweg. Als je als raadslid een niet-behoorlijk ingevuld stembriefje inlevert, dan wordt deze stem ongeldig verklaard en telt hij dus niet mee in de uitslag.

Maar je stem telt wel mee voor het stemquorum (de vraag of er voldoende stemmen zijn uitgebracht om de stemming geldig te verklaren). Je hebt dus wel meegestemd.

Ik zou eerlijk gezegd niet weten wat er moet gebeuren als een raadslid bij een schriftelijke stemming weigert een stembriefje in te leveren. In elk geval kan ik met de Gemeentewet in de hand vermoedelijk weinig uitrichten.

Onthouding van hoofdelijke stemming?

De overige stemmingen, aldus artikel 32 lid 1 van de Gemeentewet, geschieden bij hoofdelijke oproeping. Die stemming gebeurt mondeling.

Zich onthouden van een hoofdelijke stemming kan niet. Artikel 32 lid 2 geeft volstreekte duidelijkheid: bij hoofdelijke stemming is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van stemming heeft moeten onthouden verplicht om zijn stem voor of tegen uit te brengen.

Uit de formulering “overigen stemmingen” in dit artikel kun je, in relatie tot de voorafgaande artikelen over schriftelijk stemmen, opmaken dat er geen andere manieren van stemmen zijn dan “schriftelijk” of “hoofdelijk”.

Daar moet je als griffier even van slikken, want in de praktijk van de raadsvergaderingen worden er allerlei manieren van “stemmingen” gehanteerd. De voorzitter laat handen opsteken, zitten en opstaan, telt de fracties die voor of tegen zijn, vraagt in algemene zin of het voorstel instemming heeft, enzovoort.

Zijn al deze stemmingen dan in strijd met de Gemeentewet?

Restcategorie

Gelukkig is dat niet het geval. Want die hele restcategorie valt onder artikel 32 lid. 3. Dat zegt dat als over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, het voorstel is aangenomen.

In verreweg de meeste gevallen – althans in mijn gemeente – komt de beslissing dus zonder stemming tot stand. De voorzitter peilt op zijn of haar eigen manier hoe de opvattingen liggen en concludeert dat het voorstel is aangenomen. Er heeft dan simpelweg geen stemming plaatsgevonden. Let wel, zo'n werkwijze kan dus niet leiden tot verwerping van een voorstel!

Kun je je als raadslid dus van stemming onthouden?

Het antwoord is "ja", als je op grond van artikel 28 lid 1 niet mag meestemmen.

Het antwoord is "nee", als het om een hoofdelijke stemming gaat.

Het antwoord is "heel misschien", als het om een schriftelijke stemming gaat.

In alle andere gevallen heeft er geen stemming in de zin van de Gemeentewet plaatsgevonden, of waren de betreffende leden niet in de vergaderzaal aanwezig. Dus was er ook geen sprake van onthouding van stemmen.

De raadzaal verlaten?

Zoals hierboven al werd opgemerkt, hoeft een raadslid dat wettelijk niet mag meestemmen de raadzaal niet te verlaten.

Alleen raadsleden die wel mógen meestemmen maar die dat – om welke reden dan ook – liever niet willen, kunnen ervoor kiezen de zaal te verlaten. Want volgens de memorie van antwoord moeten we onder "ter vergadering aanwezig zijn" verstaan het lijfelijk aanwezig zijn, en niet het hebben getekend van de presentielijst.

Alleen bij schriftelijke stemmingen ligt daar dus een vraag. Mag een raadslid weigeren een stembriefje in te leveren? Het zou aardig zijn om hierover eens een rechterlijke uitspraak uit te lokken.

Ik vind overigens dat wij als griffiers onze raadsleden wel moeten wijzen op hun rol als raadslid en op hun verantwoordelijkheid voor het nemen van besluiten door de gemeenteraad.

In zekere zin ontlopen zij door vrijwillige stemonthouding immers hun democratische plicht als gekozen volksvertegenwoordigers.

Krijn van der Heijden,
Raadsgriffier Zutphen.

- foto -